

PROCÉS PARTICIPATIU DEL DECRET D'ORIENTACIÓ

Sessió amb professionals Informe de resultats

Març de 2023

Índex

1. Presentació	3
2. Metodologia.....	3
3. Síntesi de resultats	4
3.1. L'orientació educativa en una imatge	4
3.2 . Anàlisi de la situació actual i propostes de millora.....	5
3.2.1 Aspectes transversals de l'orientació.....	5
3.2.2. Aspectes específics pel que fa a l'orientació personal i social.....	13
3.2.3. Aspectes específics pel que fa a l'orientació acadèmica	13
3.2.4. Aspectes específics pel que fa a l'orientació professional.....	14
4. Valoració de la sessió.....	16
5. Imatges de la sessió	17
6. Participants a la sessió	18

1. Presentació

La Generalitat de Catalunya, a través de la Subdirecció General d'Orientació, Participació i Benestar de l'Alumnat del Departament d'Educació, està impulsant un procés de treball per l'elaboració del Decret d'Orientació Educativa. En aquest marc s'ha posat en marxa un procés de participació ciutadana complementari al procés de Consulta pública prèvia per acabar d'aprofundir en alguns aspectes del futur Decret.

La proposta del nou Decret d'Orientació Educativa inclou l'orientació personal, social, acadèmica i professional, així com totes les funcions transversals del sistema educatiu i de responsabilitat compartida entre els diferents equips educatius que han de contribuir a que cada persona i cada grup es desenvolupi globalment i construeixi un projecte personal, acadèmic i professional amb possibilitats raonables d'assoliment.

En el marc d'aquest procés, el passat 28 de març va tenir lloc la sessió de treball adreçada a professionals de l'àmbit de l'educació. A continuació es recullen els resultats de la sessió.

2. Metodologia

La sessió es va estructurar de la següent manera:

- Benvinguda i contextualització de la sessió a càrrec de Roser Cervera, Subdirectora General d'Orientació, Participació i Benestar de l'Alumnat; i Màrius Martínez, professor titular d'Orientació Professional de la UAB
- Presentació i dinàmica d'activació a càrrec d'INDIC
- Primera reflexió: Anàlisi compartida de la situació actual
- Segona reflexió: Propostes de millora
- Cloenda i valoració de la sessió

3. Síntesi de resultats

3.1. L'orientació educativa en una imatge

Una vegada presentada i contextualitzada la sessió es va fer una dinàmica de presentació de les persones participants i es van recollir unes primeres idees sobre com és l'orientació actualment a través de la tria d'una imatge.

Les principals idees recollides pel que fa a com és l'orientació acadèmica actualment es descriuen de la següent manera:

- Com un procés o itinerari d'acompanyament personal que contribueix a que els professionals en la seva tasca puguin ajudar l'alumnat a descobrir el seu propi camí de desenvolupament.
- Com un procés d'obertura tant cap endins com cap enfora. En aquest sentit, l'orientació es veu com quelcom important tant pel coneixement propi de l'alumnat com pel de l'entorn que l'envolta.
- Com un treball continuat, pas a pas, en què no tot es redueix a una acció puntual, sinó que aquesta orientació s'ha de treballar de manera constant.
- Com un procés d'aprenentatge i descobriment que no s'atura mai i, per tant, dinàmic tant pel que fa als objectius, que poden anar canviant, com a les accions necessàries, que han d'adaptar-se per poder acompanyar i respondre a les inquietuds i possibles angoixes de l'alumnat respecte al seu futur.
- Un camí fosc i ple d'incertesa per a l'alumnat en què els professionals pretenen proporcionar escalf a través de la seva tasca i on hi ha llum al final de tot, però és un camí, alhora, que pot resultar complicat.
- Pot ser un camí ple d'obstacles i dificultats a l'hora d'afavorir una bona orientació a l'alumnat.

3.2 . Anàlisi de la situació actual i propostes de millora

Les persones participants van fer una primera anàlisi de la situació actual de l'orientació (personal i social, acadèmica i professional) identificant els aspectes positius i les fortaleeses, així com les mancances i els aspectes que caldria millorar. Una vegada feta aquesta anàlisi es van identificar algunes propostes de millora a tenir en compte en el futur Decret.

3.2.1 Aspectes transversals de l'orientació

En relació amb el marc de l'orientació i el sistema educatiu

- **Existència d'un marc legal i de certs elements que ofereixen una bona base per treballar l'orientació acadèmica.**

Es posa en valor l'existència del DECRET 150/2017, de 17 d'octubre, de l'atenció educativa a l'alumnat en el marc d'un sistema educatiu inclusiu, i d'altres elements com els nous currículums, els Plans d'acció tutorial (PAT), les Comissions d'atenció a la diversitat (CAEI) o el Disseny Universal per a l'Aprenentatge (DUA), que defineixen un marc favorable per a l'acompanyament i l'orientació acadèmica a l'alumnat. A més, el sistema educatiu, tal com està plantejat, és fluid, en el sentit que permet una relació i un contacte constants amb l'alumnat.

- **Inestabilitat del sistema educatiu**

Es produeixen canvis normatius en diferents elements del sistema que fan que aquest sigui inestable, i això suposa una dificultat per als professionals que hi treballen. Com a exemple d'això s'assenyalen els constants canvis en els currículums, fet que dificulta la consolidació de determinades dinàmiques.

- **Evolució en la mirada sobre el procés educatiu**

Hi ha qui planteja que hi ha hagut un canvi de mirada sobre el procés educatiu i que aquesta mirada té més en compte que és un procés general que abasta tot el recorregut al llarg de la vida de la persona. Tot i això, hi ha qui planteja que encara cal avançar cap a una mirada més universal.

Propostes

- ▶ **Promoure un paper actiu del Departament com a referent en la funció orientadora:** Caldria que el Departament fos un referent proper, disponible i amable per als centres en aquesta funció orientadora. Caldria que posés límits on calgués, que entengués la diversitat del professorat en relació a l'orientació i que promogués espais d'intercanvi entre centres per compartir i millorar estratègies.
- ▶ **Definir els punts clau de l'orientació en cada etapa:** Caldria que el nou decret especificués de manera clara quins són els punts clau de l'orientació en cada etapa per, a partir d'aquí, poder prioritzar i planificar les accions que corresponen a cada moment.
- ▶ **Incorporar l'orientació de manera transversal i permanent:** Lligant amb la idea d'infundir l'orientació, es proposa que aquesta s'incorpori de manera estable al sistema per garantir que en totes les etapes i des dels diferents instruments es tingui aquesta perspectiva orientadora.

En relació amb els recursos i l'organització

- **Existència de molts recursos, però estan fragmentats i no prou ben organitzats**

Es planteja que els i les professionals disposen de molts recursos per a les tasques d'orientació i acompanyament a l'alumnat, però que aquests recursos no estan prou ben organitzats. En primer lloc, s'apunta que no sempre són fàcils de trobar. En segon lloc, es considera que de vegades estan dispersos i mal distribuïts pel territori. A més, s'assenyala que es produeixen duplicitats o solapaments que no permeten el seu aprofitament òptim. Per aquest motiu, es troben a faltar més coordinació i coherència entre les diferents estratègies, equips, accions, recursos, cosa que fa que se centri molt la mirada en, per exemple, l'orientació que es fa des de les tutories, però sense acompanyar-la d'una mirada de conjunt de la resta de perfils. En aquest sentit, es planteja que hi ha espais i mecanismes de coordinació que no s'estan aprofitant prou i que permetrien avançar en aquesta millora de la coherència de tota l'acció orientadora.

- **La manca de temps per a l'orientació i les ràtios no afavoreixen una bona orientació**

Tot i disposar d'un marc de recursos i de conscienciació per part dels professionals, hi ha un element clau que manca, i és més temps per poder dedicar a les tasques d'acompanyament i orientació a l'alumnat. A més, les ràtios actuals que hi ha a les aules sovint no permeten que els i les professionals puguin desenvolupar una tasca orientadora i d'acompanyament en condicions adequades.

- **Necessitat de millorar l'accessibilitat**

Tot i l'existència de diferents recursos per a l'orientació, cal tenir present que l'accessibilitat no és real per a tothom. Es posa com a exemple la bretxa digital i com aquesta impedeix un accés en condicions d'igualtat als recursos que hi ha en l'àmbit digital.

- **Existència d'una xarxa d'orientació**

Un element important a tenir en compte és l'existència de la xarxa d'orientació impulsada pel Departament d'Educació.

Propostes

▶ **Definir els lideratges i l'organització del procés orientador:** En aquest context de certa fragmentació dels esforços i desorganització des recursos cal definir una manera d'organitzar-se que millori la coordinació entre els diferents professionals, doni coherència a tota la tasca d'orientació i permeti millorar-la. Per fer-ho cal definir els lideratges d'aquesta tasca orientadora. Cal establir espais col·legiats, com poden ser els claustres, i després nivells tècnics que hi aportin la mirada més especialitzada. En aquest sentit, s'apunta la importància que el claustre conegui tot allò que es fa a nivell d'orientació.

▶ **Establir projectes transversals de centre per a l'orientació:** Caldria instaurar que cada centre tingués un projecte propi d'orientació que ordenés tota la tasca orientadora. Caldria que aquests projectes fossin realistes, adaptats al context i a les possibilitats, i constants, per assegurar un treball de continuïtat. També s'assenyala que caldria que es cuidessin els espais informals i els espais d'intercanvi entre professionals.

▶ **Definir clarament les funcions de cadascú en relació amb la tasca orientadora:**

Per optimitzar esforços i recursos, caldria definir de manera clara les funcions i responsabilitats de cadascun dels professionals i donar-les a conèixer. Això podria contribuir a que tothom sabés qui fa què i a qui adreçar-se, de manera que s'optimitzarien les energies i les dedicacions.

▶ **Establir un servei d'orientació interdisciplinari:** Caldria que els centres disposessin d'un servei o equip multidisciplinari, format per diferents professionals com ara orientadors i altres perfils, que actués com a referent en l'acompanyament i l'orientació.

▶ **Elaborar plans d'acollida:** Caldria establir que tots els centres elaboressin plans d'acollida per a professionals, alumnat, famílies...

▶ **Establir una xarxa de suport a l'orientació als centres:** Caldria impulsar l'establiment, en cada centre, d'una xarxa permanent de suport a l'orientació, inclosos els centres de FP, que fos un recurs estable per als professionals del centre.

▶ **Augmentar la despesa econòmica per millorar l'atenció:** Per poder millorar l'atenció i acompanyament que es dona a l'alumnat és necessari que s'augmenti el pressupost per poder disposar de més recursos i temps.

▶ **Preveure la reserva o dedicació de temps per a l'orientació:** Caldria preveure en la planificació de tot el sistema el temps que es necessita per a la funció orientadora. Això vol dir tenir temps per a tasques concretes com ara pensar sobre l'orientació, escoltar l'alumnat, fer reunions, coordinar-se, preparar projectes i accions d'orientació...

▶ **Augmentar els professionals de l'EAP:** Caldria dotar els equips EAP de més personal per poder millorar la seva tasca i atenció.

▶ **Incorporar més orientadors en totes les etapes:** Caldria fer un esforç per tal que en totes les etapes educatives hi hagués més orientadors i orientadores.

▶ **Incorporar més docents i promoure la codocència:** Si es pogués disposar de més docents als centres es podrien impulsar estratègies de codocència que permetessin una millor atenció i orientació a l'aula.

▶ **Reduir les ràtios per millorar l'atenció:** Caldria fer un esforç per reduir les ràtios d'alumnes de manera que es pogués fer un acompanyament més proper i una orientació i atenció de més qualitat a l'alumnat.

▶ **Promoure centres educatiu més petits:** Si els centres educatius tinguessin una mida més reduïda hi hauria més proximitat amb l'alumnat i un acompanyament i una orientació millors.

En relació amb els professionals

- **Vocació i capacitat d'incidència dels professionals**

Tot i l'existència de dificultats que condicionen l'acció dels professionals, es posa en valor la vocació i la motivació dels professionals per fer la seva tasca diària, quotidiana, té una incidència real en l'alumnat pel que fa a l'orientació personal i social, però també acadèmica i professional. Es destaca positivament com una fortalesa el rol d'acompanyament i orientació que duen a terme, per exemple, els tutors i les tutores.

- **El marc legal ha afavorit un alt grau de conscienciació del personal docent i no docent.**

El nou marc que estableix el decret 150/2017 i altres elements ja apuntats han contribuït a que, en general, el personal tant docent com no docent tingui un alt grau de consciència sobre la importància de l'acompanyament i l'orientació a l'alumnat. Tot i aquest major grau de consciència general sobre la importància de l'orientació, es considera que cal treballar per aconseguir que tot el professorat interioritzi que és agent orientador. És a dir, que més enllà de les figures més clarament vinculades a l'orientació, com serien els orientadors i tutors, tot el professorat en conjunt hauria de ser més conscient que cadascú, des del seu àmbit, també té una funció orientadora. En aquest sentit, es detecta que hi ha alguns docents que consideren que l'orientació no és la seva tasca, i que aquesta correspon a perfils més especialitzats en l'orientació.

- **Necessitat d'incorporar les habilitats per a l'orientació en els mecanismes d'accés i supervisió del professorat.**

Per millorar la funció d'orientació del professorat, es considera important incorporar les capacitats i destreses per a l'orientació com a criteri en els mecanismes de selecció i supervisió del professorat. D'aquesta manera es podria "filtrar" millor el professorat per vetllar que tingui l'empatia i les habilitats adequades per fer una funció d'acompanyament i orientació a l'alumnat.

- **Manca de coneixement i reconeixement de la figura de l'orientador/a**

Es percep que encara hi ha un cert grau de desconeixement sobre la figura de l'orientador. I, més enllà d'aquesta manca de coneixement, hi ha també una manca de reconeixement i de valoració d'aquesta figura i de la tasca que duu a terme.

Propostes

- ▶ **Vetllar pel compromís de tots els docents amb la tasca orientadora:** Caldria definir estratègies per aconseguir que tots els docents dels centres es conscienciessin que també tenen una responsabilitat i un funció orientadora i que hi assumissin un compromís i una actitud proactiva. També és important que sàpiguen demanar ajuda quan els calgui, a qui demanar-la i on adreçar-se.
- ▶ **Millorar la competència orientadora del professorat:** Caldria desenvolupar estratègies per millorar el perfil i la capacitat per a la tasca d'acompanyament i d'orientació de tot el professorat dels centres.
- ▶ **Formar i orientar els i les orientadores:** Caldria definir mecanismes d'orientació i programes de formació interna dels centres adreçats als i les orientadores per millorar les seves habilitats i capacitats orientadores.
- ▶ **Gestió emocional per al benestar personal dels professionals:** Cal vetllar pel benestar emocional i personal de tots els professionals. Per fer-ho són importants el rigor i la professionalitat de totes les persones implicades en el procés educatiu.

En relació amb altres agents

- **Manca d'implicació de les famílies en l'orientació i l'acompanyament, i de vincle amb els centres.**

Les famílies, en general, no estan prou implicades en l'educació dels fills i les filles, i aquesta implicació minva a mesura que l'alumnat es fa gran, de manera que a l'educació secundària hi ha molta menys implicació que a infantil i primària. Això pot tenir diverses causes, però es destaca que cal tenir en compte que hi ha famílies que, tot i tenir la voluntat d'implicar-s'hi, troben dificultats que els impedeixen fer-ho. Per tant, cal estar atents a aquestes dificultats que funcionen com a barreres per a una implicació familiar més gran. Un altre factor que explicaria aquesta manca d'implicació pot ser la distància entre els centres i les famílies, i en aquest sentit la forta càrrega docent dificulta que els professionals puguin dedicar més temps i esforços a treballar aquesta implicació i el vincle amb les famílies.

Per altra banda, també s'assenyala que a l'extrem oposat de la no implicació hi ha la sobreprotecció d'algunes famílies en relació als seus fills i filles, que no afavoreixen tampoc un bon acompanyament i una bona orientació a l'alumnat.

- **Centres educatius més oberts i més implicació i relació amb les famílies**

Tot i aquest context de dificultat per establir vincles amb les famílies, es destaca positivament que cada cop s'està aconseguint implicar-les més. Hi ha més contacte, més relació, més intercanvi i traspàs d'informació. I, tot i que a vegades aconseguir aquesta implicació no és fàcil, hi ha una voluntat i un compromís clar de treballar i avançar en aquesta línia. Un factor clau en aquest procés és que els centres cada cop estan més oberts al seu entorn i als agents d'aquest entorn.

- **Manca general de formació i recursos per a l'orientació de tots els agents.**

Es considera que hi ha marge de millora tant en la formació sobre orientació de tots els agents educatius com en els recursos de què disposen aquests agents per fer l'orientació.

Propostes

- ▶ **Promoure la proximitat amb les famílies i la seva implicació:** A l'hora de pensar com s'ha de fer l'orientació caldria treballar per millorar la proximitat dels centres amb les famílies i, a partir d'aquí, la seva implicació en el procés d'acompanyament i orientació educativa.
- ▶ **Reforçar la implicació de tots els agents en l'orientació:** Caldria desenvolupar estratègies per conscienciar els agents que la tasca orientadora es pot desenvolupar des d'espais molt diferents. Així, caldria saber explicar que es pot fer orientació en els treballs de recerca, les aules obertes, les estades d'empresa, els plans educatius d'entorn, etc.
- ▶ **Promoure una formació de qualitat per a tots els agents implicats:** Partint de la convicció que la tasca orientadora ha de ser compartida per diferents agents, es planteja que caldria oferir formació de qualitat a aquests agents per donar-los un marc sobre l'orientació i eines per fer aquesta tasca.
- ▶ **Promoure la coordinació i el treball en xarxa:** Caldria establir mecanismes i espais de coordinació i de treball entre tots els nivells educatius i entre els agents (famílies, centres, EAP...) per garantir una bona circulació de la informació i un bon encaix dels elements i agents del sistema.

En relació amb l'alumnat

- **Presa de consciència i demanda d'orientació per part de l'alumnat.**

Es destaca positivament que els mateixos alumnes són cada cop més conscients que necessiten acompanyament i orientació. I el més positiu és que la demanen, la qual cosa facilita molt la tasca orientadora.

- **Increment de les NESE i d'altres situacions**

L'increment que s'ha produït en els darrers anys en el nombre d'alumnes amb NESE és un element que afegeix complexitat i que requereix disposar de recursos adequats per fer una bona orientació i acompanyament a l'alumnat. A banda de les pròpies NESE, es detecta un augment d'altres situacions, com poden ser les addiccions, que exigeixen una atenció i un acompanyament especials.

- **Importància de centrar-se en l'equitat**

Es considera que un element molt important a tenir en compte és la necessitat de buscar més equitat entre l'alumnat. Això vol dir que s'han de tenir en compte dades, variables, contextos de cada cas i cada situació, i aplicar les metodologies i els enfocaments més adequats per tenir en compte aquests elements diferencials de cada alumne per avançar cap a una situació de més equitat.

Propostes

▶ **Promoure l'emancipació de l'alumnat:** Dins de la tasca d'orientació i acompanyament cal fer un treball de coneixement i autoconeixement de l'alumne per "apoderar-lo" i donar-li eines i criteris per a la seva emancipació personal.

▶ **Donar un paper més protagonista a l'alumne en el procés d'orientació:** Per avançar en la línia de l'emancipació de l'alumnat, caldria posar l'alumne al centre i donar-li un paper més actiu en el procés d'acompanyament. Això vol dir no tractar-lo només com un subjecte passiu que rep l'orientació, sinó també com un subjecte actiu que participa proactivament en el procés d'orientació. Això caldria fer-ho a tots els nivells i en tots els àmbits: als centres, a les empreses, als programes de pràctica, amb les famílies...

▶ **Promoure l'orientació entre iguals:** Caldria desenvolupar estratègies d'orientació entre iguals per tal que els mateixos alumnes i altres nois i noies tinguessin un paper actiu com a referents en el procés orientador.

3.2.2. Aspectes específics pel que fa a l'orientació personal i social

- **L'orientació personal i social és la que té més sentit en totes les etapes, tot i que en infantil i primària no es dona tant.**

Es destaca que la dimensió personal i social de l'orientació és la que té més sentit al llarg de totes les etapes educatives. Dit això, es considera que caldria reforçar més aquesta orientació en els cicles d'educació infantil i primària.

- **Grau de consciència més gran sobre l'orientació personal i social**

Es percep com a element positiu l'existència d'un augment de la consciència sobre la importància de l'acompanyament en l'àmbit personal i social. Els centres cada cop són més propers a la comunitat i s'escolta més la diversitat de famílies, d'alumnes, de situacions i de necessitats. Tot i això, es percep que persisteixen alguns prejudicis en tots els agents en relació amb l'orientació personal i social.

- **Influència de les xarxes socials en la manera de relacionar-se**

Preocupa la influència que tenen les xarxes socials i alguns elements de l'entorn digital en les relacions personals i socials de l'alumnat.

3.2.3. Aspectes específics pel que a l'orientació acadèmica

- **Les transicions entre etapes**

Es destaca molt positivament que les transicions entre les etapes educatives, en general, estan ben guiades pel que fa a l'acompanyament i l'orientació a l'alumnat. No obstant, s'apunta que actualment l'orientació acadèmica se centra molt en aquests moments de transició i hauria de posar més atenció a la resta de moments del procés educatiu, i a algunes etapes educatives en concret.

- **Manca d'oferta educativa per a l'alumnat amb necessitats educatives especials**

Es detecta l'existència de poca oferta educativa postobligatòria i professional per a l'alumnat amb necessitats educatives especials. Si bé en l'etapa obligatòria la situació és millor, en l'etapa postobligatòria hi ha mancances importants en l'oferta adreçada a l'alumnat amb necessitats educatives especials.

Propostes

- ▶ **Millorar el traspàs d'informació i la transició entre etapes:** Caldria posar l'èmfasi en millorar els processos de traspàs d'informació entre professionals i centres de les diferents etapes educatives per millorar la transició entre cicles, i en especial s'assenyalen les transicions des de l'ESO cap a CFGB/PFI/FP.
- ▶ **Incorporar la figura de “mentor/a” per millorar les transicions entre etapes:** Aquesta figura o concepte de mentoria pot facilitar l'acompanyament i l'orientació a l'alumnat en els moments de transició d'una etapa educativa a una altra.

3.2.4. Aspectes específics pel que fa a l'orientació professional

- **Importància creixent de l'orientació professional**

Es destaca positivament que cada cop es dona més importància a l'acompanyament i l'orientació professional a l'alumnat.

- **Existència d'una bona oferta formativa en l'àmbit professional**

Es considera que actualment hi ha una bona oferta formativa i que aquesta és prou flexible, i es destaca especialment la bona oferta de formació professional.

- **Desconeixement del potencial de la formació professional**

Tot i l'existència d'una bona oferta de formació professional, es considera que no es coneix prou ni la pròpia oferta ni el potencial que té la formació professional com a itinerari per a l'alumnat.

- **Necessitat d'incorporar els PFI – FP a l'orientació**

Es considera necessari incorporar els programes PFI – FP a l'orientació professional a l'alumnat.

- **Existència de molts recursos i de molta informació**

Actualment hi ha molta informació i molts recursos disponibles per a l'orientació professional, com poden ser recursos online, fires i altres espais d'orientació, etc.

- **Increment de la implicació dels agents i, especialment, de les empreses.**

Darrerament s'ha produït un increment en les relacions de col·laboració i en la implicació dels agents en les tasques d'orientació professional. Entre aquests agents s'assenyalen les administracions i, molt especialment, les empreses. Es destaca que s'està aconseguint una vinculació més gran amb les empreses, que permet un treball en xarxa que afavoreix molt l'acompanyament i l'orientació professional.

- **Manca de coneixement i implicació dels tutors d'empresa**

Es planteja que entre el perfil de tutors d'empresa hi ha una manca de coneixement pedagògic i d'implicació en les tasques d'orientació. Caldria, per tant, millorar la conscienciació i les capacitats pedagògiques dels tutors d'empresa per tal que poguessin desenvolupar una tasca orientadora de més qualitat.

5. Imatges de la sessió

